

ASERCYJNA FUNKCJA (łac. *assertio*, od: *asserere* — stwierdzić) — w filozofii poznania f. a. to jedna z trzech (obok afirmacyjnej i kohezyjnej) funkcji „jest” (funkcja wyrażana w łączniku zdaniowym „jest”) sądowego — przyporządkowanie całej wypowiedzi do oznaczonego przez nią stanu rzeczy (wyznaczona ściśle relacja, jaka w sądzie występuje pomiędzy układem podmiotowo-orzecznikowym pojęć, związanych dzięki kohezyjnej funkcji „jest”, a samą rzeczywistością ujętą w aspekcie owego układu), tworzy formalnie sąd. Jej efektem jest asercja poznawcza.

Na mocy swej f. a. łącznik sądowo-zdaniowy „jest” w sądach orzecznikowych nie tylko przyrównuje orzecznik do podmiotu i wiąże je w jedną wypowiedź (funkcja kohezyjna „jest”), ale wytworzoną w ten sposób całość przyrównuje, opierając się na refleksji towarzyszącej, z obiektywnym stanem rzeczy. A. f. jest funkcją istotną dla poznania sądowego, dzięki niej zawiera ono nową poznawczą informację — stwierdzenie identityczności bytowej podmiotu i orzeczenia — a sądy są nowym, różnym od pojęć i istotnie jednym, niezłożonym (mimo występowania w nich kilku składników) oglądem rzeczywistości.

Poprzez „jest” w jego f. a. sąd stwierdza, że dwa różne pojęcia jako pojęcia identyfikują się w jednej i tej samej rzeczy. Dokonujące się w ten sposób przyporządkowanie wypowiedzi do oznaczonego stanu rzeczy oraz dostrzeżenie i uznanie zgodności lub niezgodności tej wypowiedzi z samą rzeczywistością jest racją prawdziwości lub fałszywości sądu. Stąd f. a. nazywa się czasem funkcją prawdziwościową. Dzięki niej intelekt uświadamia sobie, przy udziale refleksji towarzyszącej, przyrównującą całą sądową wypowiedź do stanu realnego, że rzecz jest taka, jakie ma o niej pojęcie. F. a. wyraża podmiotowy sposób poznawczego ujęcia rzeczywistości w sądzie i umieszcza wypowiedź w polu prawdy i fałszu.

F. a. jako funkcja istotna dla prawdziwościowego poznania, będąca relacją zgodności (lub niezgodności) całości wypowiedzi sądowej z obiektywnym stanem rzeczy, suponuje wcześniejszą afirmacyjną funkcję „jest” (właściwą dla sądów egzystencjalnych), która bezpośrednio kontaktuje z rzeczywistością, ujmując istnienie samej rzeczy, i jest epistemiczną racją realizmu wszelkich innych aktów poznania (występuje w nich w sposób domniemany).

W logice f. a. jest to funkcja *p*, jedna z dwóch, obok negacji (funkcja *nie p*), najprostsza funkcja prawdziwościowa, w której występuje tylko jeden argument. Wartość logiczna f. a. jest identityczna z wartością logiczną argumentu.

Bibliografia: J. M. Bocheński, *Formale Logik*, Fr 1956; Krapiec Dz II; J. Pelc, *O wartości logicznej i charakterze asertywnym zdań w dziele literackim*, *Estetyka* 1 (1960), 97–128; K. Ajdukiewicz, *Logika pragmatyczna*, Wwa 1965, 1974²; S. Majdański, *Problem asercji zdaniowej*, Lb 1972; Krapiec Dz XIII.

Aleksandra Gondek